

..צעקתי להם להזדהות - וכשלא ענו, 'ריתי לעברם!' התנצל

שומר-הלילה של מלון „גלי צאנו” בנתניה * „צעקנו

והזדהינו!” סיפר הניצול, „אבל הוא לא שמע!” * הסתבר כי

השומר שירה

היה חרש

והשני את הצד הדרומי המורח. חייב להימצא גם שומר שלישי, כדי להחליף את השומרים במשך הלילה. ההמלצות חייבות להתבצע מיידית. על-מנת למנוע אסונות.”

הנהלת גלי צאנו לא מילאה אף אחת מההוראות וההמלצות של המפקד. במקום שלושה שומרים מחוז למלון, היא העסיקה שומר קשיש חרש אחד — בתוך אולם הקבלה של המלון. מצב זה כאילו הזמין ואומנם, ימים ספורים לפני הריגתו של חיים בירנבלום בידי השומר החרש של המלון, כתב אחד מאורחי המלון, במכתב מפורט למנכ"ל משרד התיירות בירושלים: „אומנם, עד כה לא היו אסונות במלון, אך השם ישמור שהשוד הבא לא יסיימם תיים באסונות כפי שהמישטרה חותה... האסון לא יאחר לבוא, ואז לא תוכלו לומר, ידינו לא שפכו את הדם הזה, כי הרי הוזהרתי.”

האישי שכתב את המכתב היה רפאל הלפרין, איש-השרירים הדתי, הנמנה עם אורחי הקבועים של המלון, שלא יכול היה לשאת את המחבלים וההזנה של הנהלת המלון, הן בתחום האירוח והן בתחום האבטחה. את העתקי המכתב שכתב ב־6 באוגוסט שיגר גם לראש עיריית עיריית נתניה ולמפקד מישטרת העיר. אלא שהאסון בגינת המלון התרחש מהר מכפי שניתן היה לצפות.

מסתבר כי במישר-התיירות קיימת ערימה של תלונות הריפות ביותר נגד הנהלת מלון גלי צאנו. הנהלת המלון הואשמה בהפקעת מחירים, בגביית תשלומים מאורחים עבור ארוחות שלא הוגשו, בניחול שלא-כחוק על-ידי מנהל שלא מנו, הוסמך לכך, בהיעדר כל אמצעי-ביטחון ובהתעללות באורחים הדתיים, הנאלצים להתאכסן במלון זה בלית-ברירה, כיוון ש-אין בנתניה ולחוף ימה כל מלון אחר שהוא כשר למתדריץ בעיני יהודים חרדים. חלק מהתלונות התייחס גם לעובדה שהי מלון אינו ממלא את מה שהוא מבטיח בפירסומו. כך, למשל, מובטחים בפירסומי המלון מיוזג-אוויר ומכשירי-טלפון בכל חדר, שאינם קיימים כלל. מי מהאורי

„המישטרה עדיין חוקרת.” הודיע דובר מרחב-השרון של המישטרה. ואילו אחד מחוקרי מישטרת נתניה, הבודק את הימיקרה, הסביר: „אי-אפשר להאשים את שמעון, אפילו לא בהריגה. בסך-הכל הוא מילא את תפקידו, אולי אפילו יותר מדי טוב. הוא לא אשם אם האנשים לא הודו בקשר לגילו, שמיעתו וראייתו — את זה צריך עוד לבדוק.”

אלא שהדברים אינם כה פשוטים כפי שהם נראים על-פני השטח.

הפקרות

משתוללת

ייתכן כי שמעון מוזס אינו אשם בהריגה. האחריות מוטלת על מי שמינה אותו, והעסיקו כשומר תוך ידיעת מיגבלותיו. לפני שנה, ביולי 1975, ערך רפי בן-פורת, מפקד המישמר-האזרחי בנתניה,

שהוא חרש, המשתמש במכשיר-שמיעה כדי לשמוע.

מוזס, איש דתי הדובר בעיקר אידיש, עבר כבר את גיל הפנסיה. במלון גלי צאנו הוא מועסק כאחראי על המרכייה וכשומר-לילה, שאחת התכונות החיוניות הנדרשות ממנו היא חוש-שמיעה מפותח. בנוסף משתמש שמעון מוזס, על-פי עדותו-שלו, בכדורי-ארגעה ובתרופות אחרות, שספק אם יש בהן כדי להגביר את עירנותו. „כשבאה המישטרה בארבע וחצי בבוקר,” גילה מוזס לכתב העולם הזה,

לגבי המשך מסלולם של השניים חלוקה הדיעות, בין השאר בגלל השינויים והסתירות בעדותו של מרדכי סממי. לדיבריו, חשבו תחילה לרדת אל שפת-הים. אולם משעברו על פני המלון החרדי, ביקשו לברר אם יוכלו לישון בו. דלת המלון הייתה סגורה, והם התמקמו עם שקיה-שינה שלהם מתחת לאחד השיחים בגן המלון. לפתע מצאו את עצמם תחת מטח כדורים, והחלו לברוח כשהם מורתיים מאחוריהם את שקיה-שינה שלהם. חיים בירנבלום נפגע בדרך, ונפל.

על מה שאירע, מנקודת-מבטו שלו, סיפר שומר הלילה של מלון גלי צאנו, שמעון מוזס בן ה־66. „היה כבר ארבע לפנות-בוקר, אני נמנמל על הכורסא באולם-הקבלה של המלון. פיתאום ראיתי דמויות עוברות לפני החלונות הרחבים שבחזית המלון. הדלת הייתה נעולה. פתחתי את החלון וקראתי לדמויות להורידהו. הם לא ענו. לא שמעתי מילה. „פחדתי לפתוח את הדלת ולראות מי הם. הייתי בטוח שהם גנבים או מחבלים. לכן מיהרתי לעלות על הגג של המלון. משם ראיתי אותם מסתתרים בתוך שיח גדול בגן המקיף את המלון. שלפתי את אקדחי, שאותו אני מחזיק ברישיון. יריתי יריית-אוהרה באויר, כלפי מעלה, ואחרי כך יריתי כדור אחד לכיוון השיח. „שני המסתתרים פתחו בריצה מהירה לעבר הגדר החיצונית של המלון. יריתי כדור נוסף, ואז ראיתי אחד מהם נופל על הדשא. אז הבחנתי שהם חובשים כיפות.”

מכשיר-שמיעה

ותרופות-ארגעה

ייתכן שהיו לשימעון מוזס הקשיש סיבות טובות לחשוש מפני שודדים וגנבים. „לפני שבועיים,” סיפר, „קרה לי מיקרה מוזעזע. מישהו דפק על החלון במלון. ניגשתי ופתחתי את החלון. הייתי לכד באולם-הקבלה, והשעה הייתה ארבע לפנות-בוקר. רק פתחתי את החלון, ומי שהו רעול-פנים כיוון אלי אקדח וביקש את מפתחות-הכניסה. נתתי לו את המפתחות ומישהו אחר, רעול-פנים גם הוא, פתח את הדלת. ניגש אלי עם מקל ויראקדח שלוף, וביקש את המפתחות של הכספת. אמרתי לו שפתחות אינם אצלי. הוא נשאר לשמור עלי, וחברו עלה ב־מדרגות לקומה הראשונה.

„שם הוא פרץ לחדרה של זקנה בת 80, הימם אותה במכות מקל ושדד ממנה את ארנקיה. שהיו בו כסף ותכשיטים יקרים.” גירסתו של מרדכי סממי, כפי שמסר אותה בעדותו במישטרה, שונה רק בנקודה אחת מגירסתו של השומר שמעון מוזס. טען סממי: „כשהשומר קרא לנו להורידהו, צעקנו אליו. אמרנו לו שאנחנו יהודים ונחזור-ישיבה. אבל במקום לענות, הוא התחיל לירות.”

כל הסיכויים הם ששמעון מוזס אכן לא שמע את היענותם של שני האברכים לדרישת ההזדהות שלו. לא מפני שהם לא צעקו בקול, אלא מן הסיבה הפשוטה

גינת ההריגה

הפינה שבה נהרג האברך חיים בירנבלום. מכדור שנורה מאד דחו של השומר החרש, שימעון מוזס. השיחזור מראה כיצד ירה מוזס מגג המלון לעבר קבוצת השיחים, שם ביקשו בירנבלום

וחברו לישון. בירנבלום נפגע במקום ואילו חברו, מרדכי סממי מישיבת מאור בירושלים, הצליח להימלט. חקירת המישטרה העלתה, כי עוד לפני כשנה הוזהרה הנהלת המלון כי בשל סידורי-השמירה הקיימים עלול להיגרם אסון, אולם היא התעלמה מהאזהרה.

חיים שמעון התלונן, חוסמים בפניו את הדרך להתאכסנות נוספת במלון. למרות כל זאת לא נקח מישר-התיירות אצבע, המשיך לאשר למלון דריגה של שלושה כוכבים, בעוד התנאים לקבלת דריגה מעין זו אינם מתקיימים בו. פרשת השומר החרש היא רק דוגמה אחת להפקרות המאפינת את ניהול-הי מלון החרדי. ספק אם הריגתו-בשגה של חיים בירנבלום תועיל לשנות מצב זה. „זה הכל מאלוהים, כנראה ככה זה צריך להיות,” מסכמים עובדי-המלון החרדיים את שאירע.

סיור במלון גלי צאנו, וגילה מחבלים ביטחוניים בשמירה על המלון. כתב בן-פורת אל מנהל המלון: „לאחר שביקרתי בי מלון שלכם וברקתי את מיקום המלון וירי הסביבה, נדהמתי לראות שלא קיימים בו סידורי-ביטחון מינימליים, חרף העובדה שהמלון משתרע על שטח גדול, כשר הגדרות פרוצות והשמירה אינה קיימת.” בריסרת יעץ להנהלת המלון החרדי כיצד לארגן את אבטחת אורחי המלון. בין השאר קבע: „את המלון חייבים לאבטח על-ידי שני שומרים מזוינים, כששומר אחד מאבטח את הצד המערבי והצפוני,

לקחתי כמה כדורים ועוד כדור ואליוס, ונסעתי הביתה. הייתי המום ממה שיראקדח. הלכתי לישון. אחרי כמה שעות באו פיתאום כמה שוטרים ואמרו לי שאבוא איתם. בעוד אני מטושטש לחלוטין מהר כדורים, הם ביקשו שאשחור מה שקרה.” שימעון מוזס נלקח לבית-המישפט ב־כפריסבא, שם הוחשד בהריגה. הוא שוחרר בערבות, חזר כבר למחרת היום לעבודתו כשומר-לילה במלון גלי צאנו. „עד כמה שידוע לי, המישטרה לא ביקשה שנפסיק להעסיק את מוזס כשומר,” סיפר מנהל המלון, משה טויט.